

1. Temeljne dnevne mezde se zvišajo za 16.— K.
2. V istem razmerju se zvišajo tudi akordne postayke in sicer na način, da je delavcem, odnosno delavkam pri pridnem delu mogoče zaslužiti za 10 % več kakor na dnevni plači.

Akordantom, ki so ovirani pri prisnem delu vsled kakega obratnega efekta ali kake izvanredne slabe kakovosti blaga, gre za izpadek primerna doklada.

3. Draginjske doklade, rodbinske doklade in premije ostanejo v dosedanj višini.

4. Dosedanje ugodnosti glede dobave goriva ostanejo še nadalje v veljavi.

5. Interne zadeve se uredijo kot dosedaj v obratih.

6. Ta dogovor stopi z dne 31. januarja 1923 v veljavo, istočasno izgube veljavo dosedanj dogovori. Pri prihodnjem izplačilu se zaračunajo plače že po tem dogovoru.

Za delavstvo v Goričanah se izplača razlika za en teden.

7. Ta dogovor se more 1. vsakega meseca obojestransko odpovedati s štiritedenskim odpovednim rokom.

Pogajanja se morajo vršiti tako pravočasno, da so nove mezde določene pred prihodnjim izplačilnim dnem, potem ko stopi dogovor v veljavo.

Ljubljana, dne 5. II. 1923.

Delavstvo lahko zopet zabeleži lep uspeh, ki ga je doseglo kot celota.

Mezno gibanje čevljarjskih delavcev tvrdke „Indus“ d. d. Ljubljana.

Dne 5. februarja 1923 so se vršila mezna pogajanja med S. Z. T. D. in tvrdko Indus d. d. v zadevi mezd čevljarjskega delavstva in se je sklenil naslednji dogovor.

Zapisnik

sestavljen dne 5. februarja 1923 med tvrdko Indus d. d. in S. Z. T. D. o vprašanju povišanja delavskih mezd osebam, ki so zaposlene v tovarni. Sklenjeno je bilo sledeče :

1. Vsem osebam ki so zaposlene v čevljarni več kakor dve leti se podeli en par čevljev, ki so od prodaje ostali. Če je bila kakšna oseba radi pomanjkanja dela odpuščena in potem zopet prišla na delo, dobi tudi en par, če znaša ves čas zaposlenosti 2 leti. Če pa je izstopila sama in prišla nazaj, ne dobi.

2. Od 1./7. 1922 povišana bolniška blagajna se bo popravila v toliko, v kolikor se bode moglo dognati potom zaupnikov in tistih oseb, ki so prikrajšane.

3. Glede časa za očiščenje strojev se bode zahtevala zveza za »Bodensal« tudi v kolikor je mogoče to pri posameznih strojih upoštevala.

4. Vsem delavcem, ki so v kategoriji 350.— se zviša mezda na K 400.— Vsem delavcem ki so v kateg. 400.— na 450.—, ki so v kateg. 450.— na 500.—, ki so v kateg. 500.— na 530.—, dočim se Gabršček Fr. poviša za 50.— K. Jezeršku na K 800.—, Mar. Novak na K 600.—, Križnar Fr. na K 500.—, Jenko Gr. na K 550.—, Jeraj se poviša za K 30.—, Košak v zalogi čevljev se poviša za K 30.—, Beliču Franc od K 500.— na K 600.—, Strelkelj Jožefu od K 500.— na K 600.—, Svetlin Mar. od K 400.— na K 500.—.

Ostale točke prejšnjega dogovora ostanejo še nadalje v veljavi.

Pogajanja so končana vendar niso tako, kot bi bilo želeli, upamo pa, da se v doglednem času tudi to kar danes ne odobravamo, še popravi, seveda v zvezi v vprašanjem, »če bo moč organizacije rastle.«

Doma in po svetu.

Tudi pretekli teden ni prinesel v naši domači politiki večje jasnosti. Dobili smo poleg radikalnega lista sedaj še Šušteršičevega. Iz previdnosti ta dva lista sprejemata naročnino le v mesečnih obrokih. To je še precej pošteno. Manj pošteno pa je njih pisanje, ker hoče radikalni list farbat Slovence in proglasi vse velesrbske izjave svojih belgrajskih bratov in sester za izjave neorganiziranih ljudi. Samo slovenski radikalni list prav tolmači program radikalne stranke, ki baje noče prav nobene hegemonije. Š. pa piše program nove stranke, ki hode pod njegovim vodstvom lahko prav lepo nadaljevala samo v malo spremenjeni smeri to, kar je prenehalo z razpadom Avstrije in s smrtjo »Resnice«, ki ni bila resnica. Dr. Š. in njegovi zaščitniki v Belgradu in Ljubljani morajo imeti slovensko ljudstvo za same politične novorejenčke, ki ne vedo, kaj je bilo včeraj. V preteklem tednu se je torej mnogo pisalo in govorilo o novih strankah. Mizariji so že upali na zaslužek pri izdelavanju novih volilnih škatlic in tovarne za gumijev izdelke so lahko prišle tudi v zmoto, da bode treba novih kroglic, ker bo toliko strank. Zaenkrat je le SLS že danes v pondeljek 5. februarja na velikem zaupnem shodu proglasila kandidate, razvila svoj avtonomističen socialen, gospodarski in kulturni program, pozvala vse, kar slovensko misli in čuti, v svoj krog ter s tem stopila v pravi volilen boj. Zopet je izvrstna organizacija stranke rodila lep uspeh. Nadaljne uspehe naj bi dosegla v volilnem boju. Samo okoli te stranke se more grupirati ob tej priliki vse, kar resnično hoče izboljšanje naših državnih razmer. Protič s svojo novo radikalno stranko dela veliko skrbi g. Pašiču, ki je po svoji vrnitvi z volilnega shoda v Skoplju zopet zbolel. Tej bolezni se pravi politična bolezen. Zdravnik, ki je specialist za njo, bi bil v tem slučaju g. Protič. — V Celju so Orjunci razbijali okna, da opozore, kako slabo radikalna vlada varje slovenski značaj Celja pri namških balih. Mi Nemcem želimo veliko balov in veliko plesnih mačkov; Slovincem pa malo več treznosti in resnosti in manj balov.

V zunanji politiki se še naprej piše o izvršitvi ra-

palske pogodbe. Baje nas bode ta reč stala ono baroško lukko v reškem pristanišču, ali pa večje gospodarske koncesije Italijanom. V naši sosesčini imamo v **Bolgariji** atentat na Stambolijškega in poljedelskega ministra, zborovanja Makedoncev, kar vse dokazuje, da je Makedonija res velika ovira v zboljšanju našega razmerja do Bolgarov. Tudi **lozanska konferenca** ni prinesla še uspeha. Pač so zavezniki Turkom predložili neko mirovno pogodbo, katere pa Turki kar nečejo podpisati. Zato je tam doli ob Dardanelah vse na boj pripravljeno. Pač pa se sporoča o nekem sporazumu med **Romunijo in Rusijo** glede pokrajine **Besarabije**.

Ruhrsko vprašanje je s tem, da so Francozi v preteklem tednu dovršili odcepitev tega ozemlja od Nemčije in zastraženje njegovih mej proti Nemčiji, stopilo v nov štadij razvoja. Danes že Francozi pišejo, da zasedba lahko traja pet let, češ da so Nemci leta 1871 imeli tudi svoje čete v Franciji tako dolgo, dokler niso Francozi plačali do zadnjega vinarja 5 milijardne vojne odškodnine. Pomisliti moramo, da v tisti vojni Nemčija sploh ni videla sovražnih čet razum ujetnikov in da je pravo materialno škodo takrat tudi le Francija trpela. V svetovni vojski pa je nemški generalni štab sistematično uničil najindustrijalniji del Francije. Oglašajo se z drugih strani, ki prosijo za Nemce, pa prav glavnih protestov in pravega ogorčenja proti Francozom le ni opaziti. Imajo Nemci le preveč na vesti. Delavstvo, ki tudi sedaj trpi največ za tuje grehe, čuti to, zato slišimo samo v teh krajih prave izraze sočutja. Celo ruski delavci zbirajo denar za svoje tovariše v ruhrskem ozemlju. Piše se, da pade nemško ministristvo, da se prično pogajanja. Konec vseh teh homatij pa ni videti. Posledice so vedno bolj občutne, ker negotovost je v gospodarskem življenju največja ovira.

Na Češkem po atentatu na fin. ministra Rašina izdelujejo nov zakon o zaščiti države. Ta zakon pa bode delo sporazuma vseh čeških strank, celo socialisti sodelujejo pri tem delu, da bode res nekaj poštenega in tudi pravičnega. Sploh se pri Čehih kaže zelo veliko smisla za sporazumno delo o vseh vprašanjih, ki zadevajo državo. Ako se v eni ali drugi zadevi ne morejo sporazumeti, jo raje odlože z dnevnega reda, da ne povzroči razdora. Politično delo je pač vedno tudi kompromisno delo.

Delavska zveza.

DRŽAVNI CESTARJI.

Državni cestarji in cestarji sploh, so bili od nekaj slabo plačani ljudje. V prejšni dobi je bila služba državnih cestarjev namenjena odslužnim korporalom ali kaj podobnega. Kedor ni bil vojak ali vsaj korporal, ni imel pravice na cestarsko službo, ki je nesla mesečno 17 goldinarjev dohodkov. Te službe so se oddajale slovesno po vseh predpisih in razpisih cesarskih odredb in zakonov.

Državni cestar je imel nalogo, držati državno cesto v redu, in biti do skrajnosti pokoren svojim predpostavljenim mojstrom in inženirjem. Na cesti je smel biti blaten in lačen, to pa ni izključevalo, da bi ne bil smel prnesti domu otrokom in ženi košček kruha in kako drugo malenkost, ako je imel toliko soldov da je tisto kupil.

To stanje cestarjev — korporalov je trajalo dolgo dobo. Šele novejši čas je nekoliko spremenil njihov položaj.

V Avstriji so jim pred kakimi desetimi ali dvanajstimi leti povišali plače na 60 kron mesečno, ter uvedli napredovanje po službenih letih. Ako je imel cestar zdrava pljuča in ni preje umrl, je mogel po 35 letni službi dobiti mesečno 104 krone plače, in če je to po tej dobi šel v pokoj, mu je šlo 80 % pokojnine (provizije). Ta doba se je med cestarji smatrala za dobro. Toda vojna je vdarila tudi cestarje. Njih temeljne plače po 60 kron in nizko napredovanje po službenih letih, je ostalo nedotaknjeno. Dolgo časa so se morali boriti za primerne doklade, toda nikdar niso mogli vkljub posredovanja poslancev doseči tega, česar potrebujejo za vzdrževanje.

Danes zasluži državni cestar samec od 1—4 službenih let : plača 15 Din. mesečno, draginjske doklade 30×14 Din. = 240 Din. skupaj 435 Din. Cestar z dvema družinskima članima in 8 službenimi leti : plača 18 Din., draginjske doklade Din. 600 = 618 Din. Cestar s pet družinskimi člani in 16 letno službo : plača 21 Din. doklada 650 Din. = 671 Din. itd. Toda od 1. maja 1922 l. so bili maksimirani in so se znatno znižali njih prejemki, ob enem pa poskočile cene vsem potrebščinam.

Kakor vse državne uslužbenice, je maksimiranje družinskih draginjskih doklad, one cestarje, ki imajo številne družine, zelo hudo zadelo. Nasproti temu pa je Narodna skupščina v proračunu za 1922/23 leto določila za cestarje v Bosni in Hercegovini, v Hrvatski, Dalmaciji in Sloveniji letno plačo 900 Din. in sicer za vse cestarje, najsibodo takozvani državni ali v Sloveniji »deželni«. Tudi v Banatu, Bački in Baranji imajo »putari« določeno plačo letno 900 Din., ali jo dobijo, je vprašanje.

Najpše pri vsem tem je pa to, da se vsaj v Sloveniji ne izvršuje izplačevanje temeljne plače po proračunu. Pa bo v tem oziru skoro gotovo v vseh zemljah enako. Posledica takega nečuvnega postopanja od strani centralne državne uprave napram cestarjem, je povečanje siromaštva cestarskih družin. Toda cestar je »korporal«, in kot tak se mora zadovoljiti z vsem, kar se mu naloži na grbo. Toda tudi »kaplarska« slava za cestarje ne more biti več merodajna, tudi cestarjem se mora omogočiti življenje in jim dati vsaj to, kar jim določa zakon.

Koliko je v naši državi cestarjev. Za Srbijo in Črnogoro v državnem proračunu število cestnih delav-

cev ni navedeno, tam so navedeni pavšalni stroški za vzdrževanje cest. Bosna in Hercegovina ima 750 cestarjev (putara) in 66 višjih putara. Hrvatska Slavonija ima 882 cestarjev, od teh 82 z Bosno. Slovenija ima 230 državnih cestarjev in 656 deželnih cestarjev, ter 23 cestnih mojstrov. Banat, Bačka in Baranja ima 195 cestarjev in 14 nadzornikov. Dalmacija 200 putara in 31 višjih putara (poduradniki).

Vseh cestarjev brez paznikov je toraj 2913.

Tržič. V četrtek, 1. februarja se je mudil v Tržiču g minister dr. Niko Zupanič, da se informira o dejanskih eno izmed mnogih, namreč stanovanjsko mizerijo, ki je baš ta dan imelo veliko število strank opravka pri stanovanjski komisiji, kar bo lahko g. minister poročal osrednji vladi v Beograd. Delavstvo dobro vedoč, da taki obiski ne hasnejo mnogo v prid delavstva, zato je g. ministra precej hladno pozdravilo.

Dol pri Hrastniku! Pri nas smo imeli v nedeljo 28. m. m. volilni shod S. L. S., na katerem je poročal dr. Korošec. Ker je bilo zborovanje v gostilniških prostorih, ljudi pa veliko, niso mogli vsi notri, zunaj je bilo pa prehladno stati.

Ob koncu prav dobro uspelega shoda je predlagal Kuret Bantan zaupnico dr. Korošcu ter dolgo resolucijo, proti kateri ni niti en bivši komunist glasoval, seve drugi tudi ne. — Delavec iz Dola.

Hrastnik. Tu se je vršil sestanek stanovanjskih najemnikov za Dol in Hrastnik pri g. Bantanu. Na sestanku je poročal preds. društva stanovanjskih najemnikov iz Ljubljane. Po sestanku se je prijavielo veliko število najemnikov k lokalni organizaciji istih. Delavec.

Ljubljana. Vajencem pouka! Vajenci nimajo zdaj v Ljubljani nikakega šolskega pouka. Semester za 1922/23 je minul, a vajenci niso bili še enkrat v šoli. Kakor se nam zdi, tudi to, cesar Janez zadržuje ali pa neče plačati ur učiteljem. Na Viču, Šiški in tudi izven Ljubljane povsod poučujejo vajence, v Ljubljani bodo morali pa še tisto pozabiti, kar so se v šoli naučili. Ubogi vajenci, ko bodo v treh ali štirih letih vse pozabili, kar so znali. Dolžnost države je, da skrbi za vajence, da imajo šolski pouk vsak teden vsaj dve uri. Saj imamo vendar dovolj učiteljstva, ako se starejšim ne poljubi, naj se pa mlajši pritegnejo v to malo službo. Kako je bilo pa svoje čase, ko so poučevali vsaki večer od 7—9 ure in ob nedeljah cel dopoldan — celo profesorji na realki in jih ni zato bilo konec. V tej umazani, zapeljani Ljubljani je že tako postalo, da presega vse meje, za nič drugega se ne menijo gotovi gospodje, kakor samo za Sokola, in druge stvari, ki stanejo vedno milijone, ubogo delavstvo mora pa stradati kot pes. Ali še ne bo pravice v Jugoslaviji?

Celje. Pojasnilo članom J. S. Z. in D. Z. celiskega okrožja. Naprej je prinesel v eni svojih zadnjih številok poročilo, da se je v Celju Jug. strok. zveza preosnovala v Delavsko zvezo. Poročilo je netočno. Okrožno Jug. strok. zvezo vodi kot del naše strokovne organizacije posebno načelstvo, izvoljeno na obnem zboru okrožja že v novembru l. l. Okrožno Del. zvezo pa vodi kot del naše politične organizacije zopet posebno načelstvo izvoljeno na obč. zboru dne 7. jan. t. l. Mislimo, da je to pri nas v redu. Naprej pa naj pometa pred svojim pragram. Tajništvo J. S. Z. in D. Z. v Celju.

Dr. P. A. T.

Socializem in vera.

Sloga med vero in znanostjo.

Koliko važnost pripisuje g. Bernot temu vprašanju je razvidno že iz tega, da mu je posvetil celo poglavje pod naslovom : Boj med vero in vedo. V njem razmišlja g. Bernot o ciljih obeh, o početku boja med njima in o notranji potrebi tega boja. »Filozofija (= modrovanje) se peča z vsem, česar koli se more domisliti človeški um. Najmanjših poznatkov se ne brani, ker so ji za celoto potrebni, pred najvišjimi zagonetkami se ne ustavi, če ji je sploh mogoče približati se jim od te ali one strani. Filozofija se torej ne omejuje niti navzgor, niti navzdol. Teologija (= bogoslovje) se je pa omejila že v svojem imenu na znanost o Bogu... Filozofija se je držala resnice same brez ozira na to, kdo jo je prinesel in odkod, teologija pa ni priznavala nobene druge resnice, le tisto o božjem razodetju. Modroslovci so imeli za resnico le tisto, kar so vedeli, bogoslovci pa so se držali vsak svojega preroka in dokazovali svoj nauk s tem, da je njih prerok »govoril z Bogom...« Odtod se začena boj med filozofijo in bogoslovjem. (Soc. in vera p. 39, 40). **Moti se** g. Bernot v tem svojem naziranju, ker za tako neznačajnega ga nimam, da bi si mogel misliti, da vedoma drugače govori ali piše kakor misli, kajti to slednje bi bila laž. In zakaj se moti? Mogoče je le dvoje, ali modroslovja in bogoslovja nikoli študiral ni, ali pa je oboje tako temeljito pozabil, da je enako prvemu.

Med vero in znanostjo nujno mora vladati sloga, ne pa boj. Razvidno je to predvsem iz tega, ker imate obedve isti cilj, namreč **resnico**. Resnico o Bogu in o tem kar se na Boga nanaša išče in dokazuje bogoslovje ali teologija, resnico o vseh stvareh išče tudi modroslovje ali filozofija. Tega, kar je glavno namreč resnice pa g. Bernot ne omenja. (Ne vem, ali je na to pozabil, ali tega ni vedel ali ni hotel povedati, ker njegove tozadevne misli mi niso znane). Ni namreč zadosti, za filozofijo, da se človek s kako stvarjo samo »peča« kakor to trdi g. Bernot, ker končno se trgovci pečajo z metlami, žajfo, zobotrebeci i. t. d. pa zato še niso filozofi. Namen in cilj filozofije in teologije je in ostane **resnica** ali resnično spoznanje stvari.

Tudi sredstva filozofije in teologije so v načelu ena in ista. Sredstvi, ki ju rabi filozofija sta **človeški razum** in **vera** v **poštenost ljudi**, ravnotako pa rabi člo-

veški razum teologija in pa tudi vera v poštenost ljudi. Kljub temu namreč, da rabi vera nadnaravno razodetje božje, je vendar ravno vera v poštenost ljudi temelj vere. Kristus je pač učil lep nauk, toda če ga je res on učil, nam sporočajo apostoli - ljudje. Kristus je bil Bog - človek, ter je potrdil svoje poslanstvo s čudeži, kar nam sporočajo zopet apostoli - ljudje. Kristus je ustanovil svojo cerkev, toda vse spoštovanje pred izreki in napovedmi Kristusovimi, tudi o tem, je - li so papeži nasledniki Kristovi nam sporočajo ljudje. Da je pa vera v poštenost ljudi tudi za znanost enako potrebna in upravičena, sem že dokazal v Pravici z dne 18. januarja t. l. Isto velja o človeškem razumu, kljub temu, da trdi g. Bernot, »da teologija ni priznavala nobene druge resnice«, kakor »le tisto o božjem razodetju«. Ako bi bil namreč g. Bernot le nekoliko pokukal v kako staro ali novo bogoslovno knjigo ali ne bi bil tega morda popolnoma pozabil, bi moral vedeti, da je pretežni del dokazov v bogoslovnih vedah utemeljen za razlogi človeškega razuma. Naj n. pr. pogleda le par vprašanj teološke sume Tomaža Akvinskega, pa bo sigurno ozdravljen svoje zmote.

Ako pogledamo sredstva in cilj vere in znanosti, tedaj se nam zdi nerazumljivo, kako more trditi g. Bernot, da je med obema boj. Saj **resnica mora biti le ena**. Vsako bitje mora imeti svoje bistvo, to je lastnosti, po katerih je prav to bitje in ne drugo. N. pr. milo in premog sta dve bitji, ki imata tako različne lastnosti, da ju ni mogoče zamenjati. Bistvo stvari ali njihove lastnosti pa morejo biti le ene, sicer bi bila stvar obenem to kar je, in bi obenem ne bila, tako n. pr. je v našem slučaju mila in premoga nemogoče, da bi bilo milo istočasno premog in obratno. Pravtako so te lastnosti stvari ali kar je isto, njihovo bistvo nespremenljivo, ker stvari ostanejo vedno to, kar so, in so uprav zato resnične. Milo ali premog ostaneta vedno milo in premog, ako bi spremenile svoje lastnosti, bi ne bilo več milo in premog. Zato je tudi jasno, da resničnosti ni mogoče ločiti od stvari same na sebi. Resničnost sicer stvari nekaj doda, namreč soglasje z našim umom, toda stvari same ne spremenijo, ker stvar ostane taka, kot je bila pred našim spoznanjem. Naj si torej kdo še tako misli, da je milo premog, bo vendar milo ostalo milo in premog ostal premog. Ker torej med resnico in stvarjo samo ni nobenega stvarnega razločka, je jasno da **mora biti resnica le ena**. Jasno je pa potem tudi, da med vero in znanostjo ne more biti boja, ampak le soglasje, ker imate oboje isti cilj, namreč resnico in njeno spoznanje.

Mogoče je le, da se vera in znanost **navidezno** nasprotujeta, to se pravi, da bodisi vera ali znanost kaj trdita, kar pa ni dognano kot resnično. V tem slučaju si lahko nasprotujeta. Stvar sama na sebi, katero proučujeta vera in znanost namreč ostane vedno resnična, možno pa je, da se človeški razum, ki tisto stvar proučuje, moti, ker jo le nepopolno spozna. V vsakem posameznem slučaju je pa **treba to zmoto dokazati**. In če je enkrat zmota dokazana, tedaj ne spada ne v znanost ne v vero in seve tudi ne more povzročiti boja med eno in drugo. Vera in znanost si torej med seboj ne nasprotujeta, in znatna je trditev g. Bernota o boju med njima, pač pa si med seboj spopolnjujeta. Vera namreč ne zajema resnice samo potom človeškega, ampak tudi potom božjega razuma in zato spopolnjuje znanost o onih rečeh, ki jih človeški razum ne more dognati. Glede ugovora, ki bi mi ga tu stavil g. Bernot, če je sploh Bog in če je možno in verjetno božje razodetje, naj pa nekoliko počaka, ker že še pride na vrsto.

Dolžnosti vere in znanosti.

Človek je razumno bitje. Predmet razuma pa je resnica, zato je jasno, da ima človek pravico, da priznava s svojim razumom samo to, kar spozna za resnično. Iz tega obče priznanega dejstva je razvidna tudi naloga vere in vede, ki oboje zahtevata od človeka, da prizna njihove zaključke kot resnične. Kakor je namreč razvidno iz predmeta razuma, ki je resnica, ja tudi njegova dolžnost, da brani resnico, naj jo najde kjerkoli, bodisi pri veri ali znanosti.

Dolžnost vere je, da to kar uči, in glede česar zahteva od ljudi, da isto priznavajo kot resnično, tudi dokaže kot **resnično, možno in verjetno**. To svojo dolžnost je vršila katoliška vera skozi dva tisoč let in jo vrši še dandanes. Katoliška vera se znanosti in znanstvenih rezultatov ne boji, ker če ne more prenesti, kritičnega in znanstvenega raziskovanja, svojih resnic sploh ni vredna, da egzistira in mora nujno sama propasti. Seveda pa ta znanost ne sme biti tako, kakor je ona g. Bernota, ki zato, da bi se izognil Bogu in stvarjenju vzdržuje n. pr. trditev, da je življenje na zemlji vsklilo samo po sebi, kljub temu, da je svetovno priznani učnjak Pasteur s fizičnim eksperimentom dokazal ravno nasprotno, o čemur ga lahko podučijo srednješolski dijak. Tudi take znanosti se katoliška cerkev sicer ne boji, pač pa občuduje »globoko vernost« pristašev g. Bernota, ki celo take, dokazano neverjetne in zmotne stvari brez protesta verujejo.

Ravnokotako pa ima tudi znanost dolžnost, da resnico, ki jo je zapisala na svoj prapor, ali bi vsaj morala, prizna kjerkoli jo dobi, če ji je to prav ali ne. Le taka znanost more imeti trajno veljavo in uspeh. Njena dolžnost je priznati resnico, in če te ne more, mora pač dokazati laž in zmoto. In tu dam g. Bernotu prav, ko pravi, da znanost »ne sme trpeti, da bi vere trdile kaj takega, kar je nemogoče. Njena sveta dolžnost je razjasniti zmoto, razkrinkati laž in pobijati goljufijo.« (Soc. in vera p. 42). S tem ravno, da pospešuje vedno večje spoznanje resnice in rešuje ljudi iz zmot ter jih varuje pred zmotami, bo prava znanost najlepše vršila svoje vzvišeno poslanstvo.

Seveda pa mora imeti znanost odkritosrčno hrepnenje po resnici in imeti toliko poguma, da prizna resnico četudi ji ni všeč. Ravno tega pa žal pogrešamo pri »znanosti« mislečega prahu g. Bernota. Iz »zgoraj

navedenih navdušenih besedi« da znanost ne sme trpeti, da bi vere trdile kaj takega, kar je nemogoče, da mora znanost razjasniti zmoto, razkrinkati laž in pobijati goljufijo, »bi človek sklepal, da ga ni bolj vnetega zagovornika resnice in pobijavca laži pod soncem, kakor je g. Bernot. Toda motil bi se. Nekaj strani pozneje namreč isti navdušeni zagovornik resnice izjavlja: »Če kje kdo kriči, da duše ni, ali pa da ni večnosti, da ni Boga i. t. d. ima to prav toliko pomena (podčrtano od mene) kakor če kdo drugi trdi in dokazuje, da je duša večna, da jo je bog vdihnil i. t. d.« (Soc. in vera p. 66). Mogoče je tu le dvoje **ali je resnica** da je Bog, da je duša, da je večnost, **ali pa da ni resnica**. Če je resnica, tedaj mora to resnico vsak zagovornik resnice priznati, tudi g. Bernot, če hoče veljati kot tak, če pa ni resnica, je pa ravnokotako vsak pobijavec laži, tudi g. Bernot, če hoče veljati kot tak, dolžan to dokazati z **resnimi, znanstvenimi dokazi**, da je to zmota in vsi mu bomo radi verjeli. Zdi se pa, da se je g. Bernot zbal, češ, morda se bo pa kdo lotil tega vprašanja in to dokazal, tedaj bi se bilo pa treba resnici ukloniti, zato se je že vnaprej izognil vsakemu dokazovanju z izjavo, da je to brez pomena ali uči kdo zmoto ali resnico. Pa naj še kdo reče da g. Bernot ni najbolj vnet zagovornik resnice in pobijavec laži pod soncem! Da, pa ne bo kdo v zmoti, češ, čemu potem sploh prerekanje s takim človekom, naj tukaj javno povem, da te vrstice in kar jih je bilo in jih še bo, ne veljajo toliko njemu, kakor tistim, ki resnico bolj resno ljubijo, kakor g. Bernot. In če bi kdo še nadalje vprašal, češ, zakaj se potem pravzaprav bojuje g. Bernot, mu bodi odgovorjeno, da se bojuje za ideal, o katerem je bil govor v Pravici z dne 1. februarja 1923.

Jugoslovanska strokovna zveza.

IZREDEN OBČNI ZBOR JUGOSLOVANSKE STROKOVNE ZVEZE.

Po sklepu načelstva J. S. Z. se vrši izredni občni zbor dne 25. februarja 1923, Začetek ob 3. uri popoldan. Občni zbor se vrši v posvetovalnici K. T. D. Jugoslovanska tiskarna I. nadstropje.

Dnevni red: Volitev odbora in slučajnosti. Občni zbor tvori delegati, ki so bili na rednem občnem zboru meseca junija 1922. — Načelstvo, nadzorstveni odbor in strokovni odbor.

Strokovna zveza viničarjev in kmetijskih delavcev.

Ljutomer. Skupina zveze viničarjev in Ljutomeru je imela dne 21. jan. svoj redni občni zbor, na katerem je bil izvoljen sledeči odbor: Pukšič Vincenc, viničar predsednik, Fekonja Jožef, viničar podpredsednik, Trstenjak Jakob za tajnika in blagajnika. Za nadzornika računov Hušjak Ivan nadviničar in Ozmek Matija viničar. Za odbornike, Fekonja Franc v. Rubin Jožef v. Korošec Franc v. in Jerebič Vincenc, za zaupnike Nedok Ludvig, Korošec Marija, Štampar Matej, Husjak Jakob in Jesenič Karol. Skupina ima 224 članov. Od novo izvoljenega odbora pričakujemo, da bo neustrašeno se boril za svoje pravice in vneto deloval v prid svojim članom. Člane pa že sedaj pozivamo, da ostanejo zvesti svojem novoizvoljenemu odboru in ga v vseh težnjah pridno podpirajo ter redno plačujejo svoje mesečne prispevke, da ne bode nobenega oviranja vsled tega. Ker le tamkaj kjer je red in složnost, se daj kaj doseči. Torej bodimo tudi mi v tem oziru natančni. Z vsjo vnemo delajmo tako, da ne bo nobene viničarske bajtice, v kateri ne bi bil član naše zveze. In gospodarji bodo sprevideli, da ne pomagata več nič drugo, kakor izpolniti naše želje, katere so upravičene za naš obstoj. Zdravimo se in krepko na plan.

Cven pri Ljutomeru. Dne 2. februarja t. l. se je tukaj vršil nepričakovano dobro obiskan shod kmetijskega delavstva. Govoril je na shodu taj. Gajšek o strokovni organizaciji km. delavstva, njenih nalogah in dolžnostih, katere bo morala v bodoče reševati, da se omeji beda tukajšnjega delavstva. Govornik nam je podal tudi nasvete o organizaciji »domače obrti« tukaj, ker nima km. delavstvo pozimi dosti dela in tudi ne zaslužka, kar so vzeli zborovalci z velikim odobravanjem na znanje. Sprejeli so se tudi sklepi. Končno smo se razgovorili tudi o delavski pol. org. Delavski zvezi, katere bo imela posebno tukaj hvaležno polje. Posebno pozornost pa bomo posvetili tudi v bodoče našemu glasilu »Pravica«, katere mora v vsako hišo! Delo nas bo rešilo.

Železničar.

Kraljevina SHS vzame v zakup južno železnico. Iz Beograda se je uradno izjavilo, da so odposlanci Jugoslavije pooblašteni na posvetu v Rimu dne 5. februarja 1923 na posvetu zastopnikov tistih držav, v katerih obratuje južna železnica, podati izjavo, da je jugoslovanska vlada pripravljena prevzeti v zakup proge južne železnice, dokler ne poteče koncesije družbe (1960). Država SHS je pripravljena južni železnici plačevati vsako leto pet milijonov francoskih frankov v zlatu.

Vrhniška železnica stoji gmotno dobro. Na dvajsetem občnem zboru lokalne železnice Ljubljana - Vrhnika se je poročalo, da je napravila omenjena železnica v letih 1919, 1920 in 1921 dobička 344.737 kron 94 vin.

Strokovna zveza tvorniškega delavstva.

Tržič. Zloba fanatizma. Vsak količkaj orientiran delavec v Tržiču ve, da so strokovne socialistične organizacije — razven lesne stroke — tako razbite, da niso več zmožne za aktivno delo. To vedo socialisti tudi sami. Zato pa jih nevoščljivost in kulturnobojni fanatizem ženeta tako daleč, da jim ni nobeno sredstvo in nobena laž preumazana, samo da bi se omajalo za-

upanje med delavstvom v SZTD. To je zločin nad lastnim stanom ubijati zaupanje med delavstvom do njihove lastne organizacije. Ni dovolj, da so ta veliki greh napravili socialisti sami nad lastnimi organizacijami in tako zadeli delavstvu krepak udarec, medtem ko so s tem svojim dejanjem podprli delavskega nasprotnika - kapitalizem. — 29. januarja t. l. je skupina SZTD uročila spomenico za 25 % povišanje plač pri vodstvu tržiške predilnice. Na to spomenico je delavstvo prejelo kot odgovor 35 % poviška na temeljno plačo, kar pa znese veliko manj, kakor pa 25 % na celo plačo. Tozadevna točka v spomenici se je glasila: Na splošno ako primerjamo cene živlenskimi potrebščinam s cenami v septembru 1922, je razloček nad 15 %. Z ozirom na takratno draginjo pa že takrat ni zadostovala plača, ker je šla draginja v poletju 1922 veliko navzgor, delavske plače pa so bile vedno enake. Zato delavstvo upravičeno zahteva 25 % povišanje na celo plačo. Za temeljno plačo pa je želja delavstva, da se sploh odpravi, ker ni upanja, da bi se vrnili v razmere let 1919—1920 in pa odstotki na temeljno plačo pokažejo takoj veliko število, v resnici pa pomeni prav malo. Tole naj si ogleda delavstvo samo, zlasti pa kulturnobojno navdahnjena skupina Snoj - Stegnar - Jerman in ostal sodrugi. Delavstvu pa kličemo, proč s kulturnobojnimi fanatikami, ker ti rušijo enotno delavsko fronto.

Strokovna zveza tovarniškega delavstva vabi na svoj redni letni občni zbor, kateri bo zboroval dne 25. februarja 1923, ob 9. uri dopoldan v prostorih I. ljubljanskega delavskega konsumnega društva. — Dnevni red: Poročilo načelstva, volitev odbora, strokovnega odbora, računskih pregledovalcev in slučajnosti.

V slučaju, da bi občni zbor ob napovedanem uri ne bil sklepčen, bo zboroval po preteku po ure ob vsakem številu navzočih delegatov. Načelstvo.

Država in državljani.

Ni še posebno dolgo od onega časa, ko v državi ni bilo državljanov, temveč »podložniki ali podaniki«. Vlada je bil neodgovoren in neomejen gospodar z nekako pravico lastnika države. Vlado si je izbral sam, kakor j: hotel. Vlada, ki jo je postavil, je prisegla vladarju zvestobo in je bila odgovorna samo njemu. Vmešavati se v posle državnega gospodarstva ni bilo dovoljeno nobenemu »podaniku«.

Te vrste vladavino imenujemo samovlastno ali absolutistično.

V samovlastnih državah so imeli proti ljudstvu veliko moč in veljavo plemenitaši, ki so po vladarjevi milosti smeli »živinčeta« v človeški podobi do skrajnosti izrabljati v podobi dela — tlake, desetine in kar se je sicer še tem gospodom ljubilo.

To so bile za ljudstvo hude stvari, ki jih je prenašalo z veliko težavo in nezadovoljstvom.

Ko je po hudih borbah napačila takozvana »zarja svobode«, zavriskale so od veselja množice, ker so mislile, da je konec trpljenja, beričev, valpetov in bati-našov.

Toda zgodilo se je drugače!

Resnici na čast se mora reči, da je doba »večjih pravic« prinesla mnogo dobrega. Preje v okove predpisov vkovano obrtništvo, kmetijstvo, trgovina in tudi industrija, v kolikor jo je bilo, so se jele dvigati in napredovati.

Kmet je obdeloval namesto graščakove svojo zemljo in si je s tem pridobil vsaj del blagostanja. Obrtništvo je napredovalo vsled svobodne konkurence, dokler ni začel goniti kapitalizem, ki se je z vsjo silo vrgel na polje industrije in sploh velikega podjetništva v vseh panogah.

Politična in gospodarska »svoboda« je bila tu. Ljudstvo ali vsaj en del (bogateji) je dobilo pravico sodelovati v zakonodaji potom volitev v zakonodavne zbornice. Absolutizem se je spremenil v konstitucionalno vladavino. Vlada in ljudstvo sta delila zakonodavno oblast, seveda vedno tako, da je bil vladar zgoraj.

Vlade so bile, vsaj navidezno, odgovorne tudi parlamentom. Izgledalo je, da se prične polagoma nova doba one idealne svobode, v kateri se daje ljudstvu prilika, sebi ustvariti po svoji volji take razmere, kakršnih si želi in kakršne so potrebne za medsebojno udobno in lepo življenje.

Sledilo je razočaranje!

V vseh ustavnih državah so se pojavila vprašanja, ki so vsled njihovega globokega poseganja v življenje razdvojila mišljenje ljudstva in parlamentov. Ustvarile so se razne stranke, ki se dostikrat medseboj smrtno sovražijo. Vsaka je hotela svoje »nazore« uvesti v javno življenje in se je v dosego tega posluževala vseh sredstev.

Večine parlamentov so terorizirale manjšine na celi črti in s tem je bila uvedena samovlast parlamentarne večine namesto prejšnje osebne vladarjeve.

Pojavila so se vprašanja, ki so izzvala največja nasilja parlamentarne večine, kakor kulturni boj v Nemčiji, Franciji, Italiji in v nekaterih drugih državah.

Glavno vlogo je v dobi »svobode« igralo versko vprašanje. Svobodomisleci so delali in delajo s polno paro na to, da odpravijo vero in cerkev seveda v prvi vrsti katoliško. Za turško se jim ne mudi tako, menda zato ne, ker ima tam lahko vsak več žen. V boju proti cerkvi svobodomisleci nič ne vprašajo po svobodi državljanov, temveč hočejo za vsako ceno in proti volji katoličanov izvesti svoje načrte. To je gotovo gaženje svobode. — **Moč gre pred pravico!**

Drugo veliko vprašanje, je bilo narodno vprašanje. Tudi tu so se v parlamentih in izven parlamentov bile velike bitke za narodno svobodo in usušenje slabejših

narodov. V tem oziru nam je zgled nekdanja Avstrija, ki je z nasiljem parlamenta in vseh družih činiteljev zavirala »svobodni razvoj in naravno narodno pravo vseh nememskih plemen v tej državi. Kje je tu tako proslavljeno »svoboda«?

Istotako je socialno vprašanje, ki sicer »pretresa svet«, danes povod vprašanje nasilja »močnejših« nad »slabejšimi« in to povsodi. O svobodi delavnih ljudi ni niti duha ne sluha. Ljudje in tudi taki, ki žive med množicami tega ljudstva, so še vedno mnenja, da je izvršitelj dela, posebno fizičnega, manj vreden, kakor drugi ljudje. Ti slepci ne morejo toliko spregledati, da bi videli, da na delu sloni vse. Toda delavni človek je manj vreden, zato mu devljejo mogotci na usta »nagobčnike«, da »šuti«.

Ravno sedaj ob času volitev imamo o tem krasen primer:

V Srbiji se je namesto nekdanje komunistične stranke ustanovila »proletarska stranka« ali »stranka siromakov«. Vlada tej stranki, ki jo vodi bivši komunist Kancelarovič, posveča največjo pažnjo. Kakor trdijo in poročajo beograjski listi, hoče vlada zabraniti vse kandidature, o katerih bi se kakemu ministru izljubilo misliti, da za njo stoje komunisti. To je navadno gaženje ustave, katera zagotavlja vsem državljanom državljanske pravice, in med katerih prve spada volivno in parlamentarno pravo.

Kje je tu svoboda?

Pa se povprašujemo včasih, kako je to, da parlamentarizem ne more izvesti ljudske volje. To je čisto naravno, ker je parlamentarizem dandanes samo še orodje mogotcev, ki pa žalibog prihajajo do svoje moči potom ljudskih množic. Vse gre rakovo pot! Pogrezamo se v blato brezpravnosti, siromaštva, nepoštenja, izrabljanja in izigravanja eden drugega. Med seboj se koljemo, nad nami pa vihte valpetske biče razni »samodržci«.

Kedaj bo bolje?

Kadar bo postalo vse delavno ljudstvo res edino in samozavestno, in se bo naselila v njegova srca res prava krščanska ljubezen do Boga in bližnjega, takrat bo bolje. Takrat pa bo tudi država to, kar v resnici mora biti — varuhinja svobode svobodnih državljanov. J. G.

Ženski vestnik.

Prve ženske sodne prisednice v Berlinu. V Berlinu so 3. januarja 1923 prvič pri sodnih razpravah sodelovale ženske prisednice. Pri bodočem porotnem zasedanju bodo prvič sodile porotnice. Po naredbi nemškega pravosodnega ministra z dne 25. aprila 1922 sodeluje pri prisedniških sodiščih ena prisednica in en prisednik. V naši najnaprednejši SHS državi na svetu pa seveda ženska ne sme voliti niti v občinski svet, da si je imel občinsko pravico v občinski svet v prejšnji naši nazadnjaški državi vsaj del žensk. Mi seveda napredujemo!

Novi ženski poklici v Ameriki. Vsled svetovne vojske so ženske v Ameriki dobile vstop v več novih poklicev in opravljajo dela kovačev, strojnikov (mašinstov), mizarjev, dalje v opekarnah, čevljarska dela, nastopajo kot kočijažinje in v drugih težakih delih. V rokodelstvu so Američanke mogočne podobe. V inteligenčnih poklicih so v Ameriki našli 1738 odvetnic sodnic, 1787 pastork v protestantskih verskih ločinah, 14.617 umetnic, 7219 zdravnic, 1829 zobodravnic, 1117 arhitektinj in 41 inženirk. V uradih in po pisarnah je zaposlenih 8,549.511 žena.

Socialni pregled.

Socialno skrb za revne bolnike nameravajo izvesti v Čehoslovaški. V celi državi nameravajo vzgojiti bolniške strežnice, katere bodo državne nameščenke z dolžnostjo da bodo obiskovale revne bolnike in njihove svojce poučevale, kako naj skrbijo za nje.

Inserirajte v „PRAVICO“!

Kavarna „Central“ LJUBLJANA, Sv. Petra nasip, poleg zmajevega mostu se priporoča cenjenemu občinstvu za mnogobrojen obisk. **Stefan Mikolč,** kavarnar.

VALENTIN VOJSKA, PLESKAR IN LIČAR

Ljubljana, Cerkvena ulica št. 11

se priporoča slavnemu občinstvu za vsa v njegovo stroko spadajoča dela.

DELO SOLIDNO!

CENE ZMERNE!

KNJIGOVEZNICA, KARTONAŽA IN GALANTERIJA

MIROSLAV BIVIC

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 29

se priporoča slavnemu občinstvu ter p. n. tvrdkam za cenj. naročila vseh v to stroko spadajočih del. **VELIKA ZALOGA ŠOLSKIH MAP, NOTEZOV IN BLOKOV.** Cene nizke! Postrežba točna! Delo solidno!

Vaše blagorodje!

Kdor hoče imeti dobro slikarsko delo s pristnim blagom, naj se obrne na naslov

Fr. P. Starè, slikarski mojster
Ljubljana, Florijanska ulica.

Zahtevajte „PRAVICO“ po vseh gostilnah in javnih lokalih, posebno še v industrijskih krajih!

Naročajte

„SOCIALNO MISEL“

mesečnik za vse panoge socialnega in kulturnega življenja.

Urejujejo:

dr. A. Gosar, Fr. Terseglav in dr. Engelbert Besednjak.

Naročnina za l. 1923 znaša: za Jugoslavijo 40 D., za inozemstvo 50 D., posamezna številka 5 D.

Dobl se še tudi celoten l. letnik za ceno 30 D.

Naroča se pri upravi „Socialne Misli“, Ljubljana, Jugoslovanska tiskarna; kolportajni oddelek, Poljanski nasip 2.

Prometni zavod za premog d. d. v LJUBLJANI

prodaja iz slovenskih premogovnikov

velenjski, šentjanski in trboveljski premog

vseh kakovosti, v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava na debelo

inozemski premog in koks vsake vrste in vsakega izvora

ter priporoča posebno

la čehoslovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški premog, črni premog in brikete.

Naslov: Prometni zavod za premog d. d. centrala v Ljubljani, Miklošičeva c. 15/II
Podružnica v Novem Sadu (Bačka).

Najboljše in najtrpežnejše blago kupite pri

OBLAČILNICI ZA SLOVENIJO R. Z. Z. O. Z. V LJUBLJANI

Oglejte si njene zaloge!

PRODAJALNE NA DROBNO

so v Stritarjevi ul. št. 5 in v hiši „Gospodarske Zveze“ na Dunajski cesti.

GLAVNO SKLADIŠČE

je v Ljubljani v „Kresiji“, Lingarjeva ulica številka 1, I. nadstr.

Podružnica v Somboru (Bačka), Aleksandrova ulica št. 11.

I. delavsko konsumno društvo v Ljubljani

ima bogato izbero manufakture, češke lončene posode, klobuke, vsakovrstno špecerijsko blago, v zadrugi kleti na Kongresnem trgu številka 2 dobro vino po nizki ceni.

Hranilne vloge članov obrestuje po 5%. Člani dobe 3% blagovni popust.

Pristopnina 10 kron, delež 100 kron.

Prijave sprejema pisarna na Kongresnem trgu št. 2 in vse zadrugi prodajalne.

V Vašem interesu je, da postanete član, članica naše zadrugi!